

Üniversite Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namusa, Şiddete ve Cinsiyetçiliğe Yönelik Tutumları

University Students' Attitudes Toward Sexism, Honor, and Violence Against Women

Gülbahtiyar DEMİREL¹ , Nurdan KAYA² , Şükran ERTEKİN PINAR¹ , Büşra DEĞERLİ¹ , Esra GÖKMEN¹

ÖZ

Amaç: Bu çalışma üniversite gençlerinin kadına ilişkin namusa, şiddete ve cinsiyetçiliğe yönelik tutumlarını ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini bir üniversitede öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 1518 öğrenci oluşturmuştur. Veriler “Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ)”, “Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği (NKUŞTÖ)” ve “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde yüzdeler dağılımı, pearson korelasyon analizi, anova, bağımsız iki örnek t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Geniş ve parçalanmış ailede yaşayan, evli, erkek, annesi meslek sahibi olan öğrencilerin namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları ve korumacı, düşmanca cinsiyetçiliğin daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili olarak; sınıf (4. sınıf), cinsiyet (kadın), aile tipi (çekirdek), kardeş sayısı (1 veya 2 kardeş), yaşanılan yer (ilçe), öğrenim alanı (sağlık, sosyal), annenin mesleği (nitelikli meslek), ebeveyn tutumu (baskıcı olmayan, rahat) ve ilişki durumu (flört) yönlerinden öğrencilerin eşitlikçi tutuma daha yakın oldukları bulunmuştur ($p<0,05$). KİNATÖ ile NKUŞTÖ arasında ve KİNATÖ ile ÇDCÖ arasında negatif, NKUŞTÖ ile ÇDCÖ arasında pozitif korelasyon mevcuttur.

Sonuç: Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışları eşitlikçi tutuma yaklaştıkça namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik olumsuz tutum ve daha düşük oranda korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik sergilemektedirler. Şiddete yönelik olumlu tutum varlığında korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik yükselmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyetçilik, namus, öğrenci, şiddet, tutum

ABSTRACT

Objective: The present study was planned with the aim of identifying the perspectives of women toward sexism, their conception to women-related honor and violence against women, and the interrelations among these notions.

Materials and Methods: The descriptive study addressed the conceptions and attitudes of 1518 students attending a university who had consented to participating in the study. The relevant data were collected via the “Attitude Scale for Women-Related Conception of Honor” (ASWRCH), “Attitudes toward Violence against Women in the Name of Honor Scale” (AVWNHS), and “Ambivalent Sexism Scale” (ASS). Data analysis was undertaken through percentage distribution, Pearson’s correlation analysis, ANOVA, and an independent two-sample t-test.

Results: Students living in extended and broken families, married students, male students, and students with professional mothers were found to hold a more positive attitude toward violence against women in the name of honor and a higher level of protective and hostile sexism ($p<0.05$). With respect to women-related honor conception, students showed a higher affinity toward an egalitarian attitude in terms of their grade (4th grade), sex (female), family type (nuclear), number of siblings (1 or 2 siblings), residential location (district), area of study (health, social), mother’s profession (qualified profession), parental attitudes (non-authoritative, relaxed), and relationship status (flirt) ($p<0.05$). A negative correlation was established between ASWRCH and AVWNHS and between ASWRCH and ASS and a positive correlation existed between AVWNHS and ASS.

Conclusion: As the women-related honor conception moves toward an egalitarian attitude among students, they exhibit more of a negative attitude toward violence against women and a lower level of protective and hostile sexism. The presence of a positive attitude toward violence leads to a heightened level of protective and hostile sexism.

Keywords: Sexism, honor, student, violence, attitude

Geliş Tarihi/Received: 02.11.2018 **Kabul Tarihi/Accepted:** 02.05.2019 **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date:** 02.05.2019

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Suşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Sivas, Türkiye

Sorumlu yazar/Correspondence: Gülbahtiyar DEMİREL, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye, gulbahtiyar_doganer@hotmail.com

Cite this article as: Demirel G, Kaya N, Ertekin Pınar Ş, Değerli B, Gökmen E. University Students' Attitudes Toward Sexism, Honor, and Violence Against Women. Journal of Health Science and Profession 2019; 6(3): 479-90.

Giriş

Geçmişten günümüze toplumsal yaşamın birçok alanında erkeğe kadından daha fazla değer ve öncelik veren bir toplumsal eşitsizlik modeli süregelenmektedir. İnsan hakları evrensel bildirgesinde, kadın ve erkek ayrımcılığı yapılmaksızın tüm insanların her koşulda ve alanda eşit haklara sahip olduğu belirtilmesine rağmen kadınlar cinsiyetleri gereği sürekli bir eşitsizlikle karşı karşıya kalmaktadır (1). Kişinin cinsiyetine dayalı olarak yapılan ayrımcılık şeklinde tanımlanmakta olan cinsiyetçilik, bir cinsiyetin diğerinden daha üstün ve birincil önemde olduğu fikrine işaret etmektedir (2-4).

Ataerkil toplum yapısının içerdiği cinsiyete dayalı ayrımcılığın çatışmacı doğası gereği, toplumda kadın ile erkek zıtlıklara ve eşitsizliklere dayalı etkileşim örüntüsünde vücut bulur ve bu durum toplumda hâkim kılınan toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-kültürel olarak devam eder (5). Cinsiyetçilik çoğunlukla kadınlara ilişkin olumsuz tutum ve davranışlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sadece olumsuz tutumlar değil olumlu tutum ve kalıp yargılar da cinsiyetçiliğe yol açmaktadır. Bu durum çelişik duygulu cinsiyetçilik olarak isimlendirilmektedir (1,5-7). Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın en belirgin alanları; toplumsal yaşam, evlilik ve aile içi yaşam, çalışma yaşamı, eğitim durumu, siyaset ve karar mekanizması, insan hakları ve sağlık hizmetleri olarak göze çarpmaktadır (1). Bu gerçekler ışığında, gençliğin cinsiyet algısı ve cinsiyet ayrımcılığı sorununun çok boyutlu bir şekilde anlaşılabilmesi ve çözümlenebilmesi için önem arz etmektedir. Bireyler çelişik duygular içerisinde cinsiyeti düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak algılamaktadır (5). Düşmanca cinsiyetçilik kadınlara yönelik olumsuz tutumların açıkça ortaya konduğu, kadının zayıflığını ve ikincilliğini vurgulayan ayrımcı davranışları, korumacı cinsiyetçilik ise kadınlara yönelik olumlu tutum ve davranışları içermektedir (1,5-7). Ülkemizde yapılan çalışmalarda erkeklerde düşmanca cinsiyetçilik, kadın öğrencilerde korumacı cinsiyetçilik boyutundaki ifadeler birbirlerinden daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri saptanmıştır (5-7).

Namus olgusu toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin altında yatan önemli faktörlerden birisi olup

çelişik duygulu cinsiyetçilik ile yakından ilişkilidir. Çünkü ataerkil toplum yapısı içerisinde namus; kadın için utanç, erkek için şereftir. Şöyleki; kadın, erkeğin namusunu kendi cinselliğinden duyduğu utançla korumakla yükümlü iken; erkek, gerektiği durumlarda şiddet ve zora başvurarak kendi namusunu ve kadının cinsel saflığını şerefi için kontrol eder (8). Bu nedenle kadına ilişkin namus anlayışına yönelik tutumları cinsiyet ve cinsiyetçilik etkilemektedir (9,10).

Kadının herhangi bir davranışı kendisinin veya ailesinin namusuna zarar getirirse birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kadın çeşitli şekillerde cezalandırılmaktadır (11-14). Bu nedenle namusa ve namus adına uygulanan şiddete ülkemizde sıklıkla rastlanmaktadır. Bir şiddet biçimi olarak namus cinayetleri, toplumların kültüründen, özellikle değer sisteminden kaynaklanmaktadır (12). Dünya Sağlık Örgütü’ne (2002) göre, dünyada her yıl 5000 civarında kadın namus adına işlenen cinayetlerle öldürülmektedir (3). Türkiye’de de her gün medyada namus cinayetleri ile ilgili haberlere sıklıkla rastlanmaktadır. Üniversite gençlerinin cinsiyetçiliğe, kadına ilişkin namus ve şiddete yönelik tutumlarının birbiriyle ilişkili olduğu düşünülmekte fakat bu ilişkinin yönü bilinmemektedir. Bu nedenle bu çalışma üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namusa, şiddete ve cinsiyetçiliğe yönelik tutumlarını ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Şekli ve Yapıldığı Yer

Bu çalışma tanımlayıcı araştırma tipindedir. Araştırma İç Anadolu Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin kampüsünde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi kampüsünde öğrenim gören öğrenciler (43.119) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde $\alpha:0,05$ alınmış ve testin gücü 0.80 olarak belirlenmiştir. Bu değerler eşliğinde örnekleme alınması gerekli öğrenci sayısı 1518 olarak belirlenmiştir. Üniversitenin kampüsünde öğrenim gören öğrenci-

lerin %52,2'sini erkek, %47,8 'ini ise kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme erkek ve kadın öğrenci oranına göre ağırlıklandırma yapılarak 793 erkek öğrenci ve 725 kadın öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Örnekleme dahil edilen bireyler (Şubat 2017- Mart 2017) tabakalı basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür bilgisi doğrultusunda oluşturulan Öğrenci Tanılama Formu, Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ), Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği (NKUŞTÖ) ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ) ile toplanmıştır.

Öğrenci Tanılama Formu: Formda yaş, cinsiyet, aile tipi, gelir durumu, ebeveynlerin öğrencilere karşı tutumu vb. sosyo-demografik özellikler ve şu anki romantik ilişkinin olup olmadığına yönelik 17 soru yer almaktadır.

Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ): 18-24 yaş grubu gençlerin kadına ilişkin “namus” ile ilgili tutumlarını ölçebilmek için Gürsoy (2009) tarafından geliştirilmiştir. Beş dereceli Likert tipte bir ölçektir (“Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Tamamen Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum”). Ölçek, “Geleneksel Namus Anlayışı” (3, 8, 10, 12, 14, 17, 19, 23, 25. maddeler), “Eşitlikçi Yaklaşım” (1, 2, 4, 6, 9, 11, 13, 15, 18, 21, 24. maddeler) ve “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” (5, 7, 16, 20, 22. maddeler) olmak üzere toplam üç boyuttan oluşmaktadır. Buna göre “Geleneksel Namus Anlayışı” boyutundan alınabilecek maksimum puan 45, minimum puan 9, “Eşitlikçi Yaklaşım” boyutundan alınabilecek maksimum puan 55, minimum puan 11, “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” boyutunun alınabilecek maksimum puan 25, minimum puan ise 5'dir. Ölçekten alınabilecek toplam maksimum puan 125, minimum puan ise 25'dir. Ölçekten alınan en yüksek puan kadına ilişkin namus anlayışında “eşitlikten yana” olduğunu, en düşük puan “geleneksel bir yaklaşımın benimsendiğini” göstermektedir. Bu doğrultuda ölçeğin geneli için 25-50 arasında puan alan öğrencilerin kadına iliş-

kin “namus” anlayışı ile ilgili geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığı içeren bir tutuma, 51-75 arası puan alan öğrencilerin kararsız tutuma, 76-125 arası puan alanların ise eşitlikçi tutuma sahip oldukları kabul edilmiştir. KİNATÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik Cronbach alfa katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur (13).

Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği (NKUŞTÖ): Ölçeğin namus adına kadına uygulanan sözel ve fiziksel şiddet yanı sıra namus cinayetleri hakkında tutumların belirlenmesi amacıyla Işık ve Sakallı-Uğurlu (14) tarafından 351 lisans öğrencisiyle geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. On dört maddeden oluşan ölçek, 6 dereceli Likert tipindedir. Ölçekte 1 “hiç katılmıyorum”, 6 ise “çok katılıyorum” anlamındadır. Ölçekteki 2., 3., 4., 6., 7., 9. ve 13. sorular ters çevrilerek hesaplanmakta ve ölçekte orta nokta bulunmamaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin olumlu tutumu yansıtmaktadır (14).

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ): Toplam 22 önermeden oluşan ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sakallı-Uğurlu (15) tarafından yapılmıştır. Önermelerin 11 tanesi düşmanca cinsiyetçiliği, diğer 11 tanesi de korumacı cinsiyetçiliği ölçmektedir. Hiçbir ifade ters yönlü kodlamayı gerektirmemektedir. Katılımcılar, maddelerin her biri ile ne derecede hemfikir olduklarını 6 dereceli Likert tipindeki ölçekte belirtmişlerdir. Ölçekte 1 “tamamen katılmıyorum,” 6 ise “tamamen katılıyorum” anlamındadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir (15).

Araştırmanın Uygulanması ve Etik Boyut

Araştırmaya başlamadan önce Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan yazılı izin (Karar No: 2017-01/28) alınmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı ve sözel onam alındıktan sonra veriler sınıf veya yurt ortamında araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket formu yolu ile toplanmıştır. Anketler öğrencilerin kendilerine verilerek doldurulmuş, anket formuna isim yazılmaması, verilerin sadece araştırma kap-

samında kullanılacağı, gizliliğin kesinlikle sağlanacağı belirtilmiştir. Bir kez uygulanan formların öğrenciler tarafından doldurulması 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde yüzdelik dağılım, öğrencilerin; bazı sosyodemografik özellikleri ile namus adına kadına uygulanan şiddete, çelişik duygulu cinsiyetçiliğe ve kadına ilişkin namus anlayışına yönelik tutumunu belirlemek amacıyla anova, bağımsız iki örnek t testi, cinsiyetçilik, kadına ilişkin namus anlayışları ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel anlamlı-

lık 0,05 önem düzeyinde incelenmiş olup SPSS 22 versiyonu kullanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin %59,4'ü 18-21 yaş aralığında, %52,2'si erkek, %49,9'u 2 veya 3 kardeşe, %75,3'ü kadın kardeşe sahiptir. Katılımcıların %68,2'si çekirdek ailede, %58,4'ü şehirde yaşamakta, %48'i sosyal öğrenim alanında öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %45,6'sı ebeveynlerinin tutumunu baskıcı ve otoriter olarak algılamakta olup %57,9'unun annesi, %47,6'sının babası ilköğretim mezunu, %72,9'unun annesi ev hanımı, %31'inin babası işçidir. Araştırmada öğrencilerin %31'inin üçüncü sınıfta öğrenim gördüğü, %53,5'inin ise karşı cinsle ilişkisinin olmadığı bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlarının Dağılımı (n=1518)

Sosyodemografik Özellikler	NKUŞTÖ	Sosyodemografik Özellikler	NKUŞTÖ
	Toplam		Toplam
	$\bar{X} \pm SEM$		$\bar{X} \pm SEM$
Yaş		Cinsiyet	
18-21 yaş	46,18±0,23	Kız	45,35±0,23
22-24 yaş	46,33±0,32	Erkek	47,06±0,29
t/p	0,379 ^a /0,705	t/p	4,551 ^a /0,000*
Kardeş Sayısı		Yaşanılan Yer	
1 kardeş	46,43±0,48	İl	46,50±0,25
2 kardeş	45,94±0,32	İlçe	45,55±0,36
3 kardeş	46,62±0,40	Köy	46,55±0,53
4 ve üzeri kardeş	46,05±0,23	Kasaba/belde	45,78±0,83
F/p	0,728 ^b /0,535	F/p	1,501 ^b /0,221
Aile Tipi		Öğrenim Alanı	
Çekirdek	45,75±0,21	Sosyal	46,01±0,25
Geniş	47,21±0,43	Fen	46,96±0,41
Parçalanmış	47,86±0,76	Sağlık	45,98±0,37
F/p	7,661 ^b /0,000*	F/p	2,475 ^b /0,085
Kız Kardeş		Ebeveyn Tutumu	
Var	46,38±0,22	Baskıcı olmayan ve rahat	46,22±0,25
Yok	45,84±0,38	Baskıcı ve otoriter	46,27±0,28
t/p	0,880 ^a /0,379	t/p	0,182 ^a /0,856

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlarının Dağılımı (n=1518) (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	NKUŞTÖ	Sosyodemografik Özellikler	NKUŞTÖ
	Toplam		Toplam
	$\bar{X} \pm SEM$		$\bar{X} \pm SEM$
Anne Eğitim Düzeyi		Baba Eğitim Düzeyi	
İlköğretim mezunu değil	46,70±0,48	İlköğretim mezunu değil	46,24±0,62
İlköğretim	46,06±0,25	İlköğretim	46,32±0,27
Lise	46,14±0,48	Lise	46,10±0,41
Yükseköğretim	46,74±0,57	Yükseköğretim	46,22±0,41
F/p	0,739 ^b /0,529	F/p	0,076 ^b /0,973
Anne Mesleği		Baba Mesleği	
Ev hanımı	45,90±0,21	Memur	46,25±0,45
Memur	47,30±0,65	İşçi	46,11±0,31
İşçi	47,53±0,75	Serbest meslek	46,36±0,40
Emekli	46,24±0,97	Çiftçi	46,16±0,48
Serbest meslek	47,49±1,11	Nitelikli meslek	46,54±0,67
Nitelikli meslek	43,70±1,46	Emekli	45,62±2,31
F/p	2,516 ^b /0,028*	F/p	0,121 ^b /0,988
Sınıf Düzeyi		İlişki Durumu	
1, sınıf	47,06±0,39	Flört	46,35±0,34
2, sınıf	45,94±0,35	Nişanlı/sözlü	46,25±0,66
3, sınıf	45,81±0,34	Evli	50,81±0,98
4, sınıf	46,08±0,48	İlişkisi yok	45,68±0,24
5, sınıf	48,07±1,20	F/p	13,401 ^b /0,000*
6, sınıf	45,87±1,32		
F/p	1,787 ^b /0,112		

^aIndependent samples t test; ^bOne Way Anova; α :0.05; *gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 1’de geniş ve parçalanmış ailede yaşayan, evli, cinsiyeti erkek, annesi meslek sahibi (memur, işçi, serbest meslek) olan öğrencilerin namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$).

Erkek, anne eğitim düzeyi lise, anne mesleği serbest meslek ve emekli olanların, baba mesleği memur, serbest meslek, nitelikli meslek olanların ve evlilerin korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 2).

Kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili olarak; 4. sınıfta okuyan, kadın, ilçede yaşayan, çekirdek aile yapısında, 1 veya 2 kardeşe sahip, sağlık, sosyal öğrenim alanında ve nitelikli meslekte çalışan annesi olan, baskıcı olmayan, rahat ebeveyn tutumuna ve flört ilişki durumuna sahip öğrencilerin eşitlikçi tutuma daha yakın oldukları bulunmuştur ($p<0,05$), (Tablo 3).

KİNATÖ ile NKUŞTÖ arasında ve KİNATÖ ile ÇDCÖ arasında negatif, NKUŞTÖ ile ÇDCÖ arasında pozitif korelasyon mevcuttur ($p<0,05$). Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı puanları arttıkça Namus

Tablo 2. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Dağılımı (n=1518)

Sosyodemografik Özellikler	ÇDCÖ	Sosyodemografik Özellikler	ÇDCÖ
	Toplam		Toplam
	$\bar{X} \pm SEM$		$\bar{X} \pm SEM$
Yaş		Cinsiyet	
18-21 yaş	79,59±0,57	Kız	79,07±0,61
22-24 yaş	80,78±0,64	Erkek	80,99±0,59
t/p	1,366 ^a /0,172	t/p	2,243 ^a /0,025*
Kardeş Sayısı		Yaşanılan Yer	
1 kardeş	80,35±1,00	İl	80,86±0,56
2 kardeş	80,73±0,80	İlçe	78,27±0,86
3 kardeş	79,91±0,90	Köy	80,19±1,20
4 ve üzeri kardeş	79,54±0,75	Kasaba/belde	79,36±2,12
F/p	0,394 ^b /0,757	F/p	2,195 ^b /0,087
Aile Tipi		Öğrenim Alanı	
Çekirdek	80,08±0,51	Sosyal	80,18±0,59
Geniş	80,42±0,83	Fen	79,23±0,89
Parçalanmış	78,03±2,01	Sağlık	80,68±0,84
F/p	0,624 ^b /0,536	F/p	0,786 ^b /0,456
Kız Kardeş		Ebeveyn Tutumu	
Var	79,63±0,49	Baskıcı olmayan ve rahat	79,42±0,59
Yok	81,41±0,85	Baskıcı ve otoriter	80,85±0,62
t/p	1,802 ^a /0,072	t/p	1,668 ^a /0,095
Anne Eğitim Düzeyi		Baba Eğitim Düzeyi	
İlköğretim mezunu değil	80,03±1,07	İlköğretim mezunu değil	78,75±1,40
İlköğretim	79,24±0,56	İlköğretim	79,38±0,62
Lise	82,76±1,02	Lise	81,17±0,88
Yükseköğretim	80,53±1,35	Yükseköğretim	81,20±0,95
F/p	2,967 ^b /0,031*	F/p	1,702 ^b /0,165
Anne Mesleği		Baba Mesleği	
Ev hanımı	80,29±0,49	Memur	80,32±0,92
Memur	76,71±1,53	İşçi	79,66±0,76
İşçi	79,63±1,35	Serbest meslek	80,95±0,82
Emekli	83,29±2,35	Çiftçi	79,25±1,13
Serbest meslek	83,33±2,19	Nitelikli meslek	80,90±1,61
Nitelikli meslek	70,60±2,92	Emekli	65,92±5,79
F/p	2,755 ^b /0,017*	F/p	2,364 ^b /0,038*

Tablo 2. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Dağılımı (n=1518) (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	ÇDCÖ	Sosyodemografik Özellikler	ÇDCÖ
	Toplam		Toplam
	$\bar{X} \pm SEM$		$\bar{X} \pm SEM$
Sınıf Düzeyi		İlişki Durumu	
1, sınıf	80,05±0,91	Flört	79,36±0,79
2, sınıf	81,01±0,90	Nişanlı/sözlü	78,60±1,47
3, sınıf	80,15±0,73	Evli	84,63±1,95
4, sınıf	78,45±0,99	İlişkisi yok	80,27±0,55
5, sınıf	81,14±2,91	F/p	2,989 ^b /0,030*
6, sınıf	78,20±2,39		
F/p	0,769 ^b /0,572		

^aIndependent samples t test; ^bOne Way Anova; ; α :0.05; *gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışları Tutumlarının Dağılımı (n=1518)

Sosyodemografik Özellikler	KİNATÖ Ölçeği Alt Boyutları			KİNATÖ Toplam $\bar{X} \pm SEM$
	Geleneksel Namus Anlayışı $\bar{X} \pm SEM$	Eşitlikçi Yaklaşım $\bar{X} \pm SEM$	Evlilik Öncesi Cinsellik/ Namus Anlayışı $\bar{X} \pm SEM$	
Yaş^a				
18-21 yaş	28,13±0,24	41,26±0,27	12,62±0,15	82,00±0,50
22-24 yaş	28,62±0,27	40,19±0,36	13,26±0,18	82,07±0,62
p	0,172	0,017*	0,006*	0,928
Sınıf^b				
1, sınıf	27,41±0,36	40,44±0,44	12,44±0,24	80,29±0,77
2, sınıf	28,24±0,37	41,27±0,42	12,88±0,22	82,39±0,72
3, sınıf	28,77±0,31	40,52±0,40	13,10±0,21	82,39±0,72
4, sınıf	29,15±0,44	42,07±0,53	12,98±0,30	84,20±1,00
5, sınıf	26,69±1,12	35,59±1,57	13,93±0,65	76,21±2,04
6, sınıf	29,53±1,37	38,73±2,42	13,47±1,26	81,73±3,23
p	0,015*	0,002*	0,246	0,010*
Cinsiyet^a				
Kız	30,68±0,24	43,83±0,29	13,12±0,18	87,64±0,57
Erkek	26,18±0,23	38,07±0,29	12,66±0,15	76,90±0,45
p	0,000*	0,000*	0,045*	0,000*

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışları Tutumlarının Dağılımı (n=1518) (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	KİNATÖ Ölçeği Alt Boyutları			
	Geleneksel Namus Anlayışı X±SEM	Eşitlikçi Yaklaşım X±SEM	Evlilik Öncesi Cinsellik/ Namus Anlayışı X±SEM	KİNATÖ Toplam X±SEM
Aile tipi^b				
Çekirdek	28,74±0,22	42,18±0,26	12,82±0,15	83,73±0,50
Geniş	27,16±0,33	38,17±0,41	12,67±0,20	77,99±0,60
Parçalanmış	29,11±0,74	36,46±1,06	14,99±0,40	80,56±1,36
p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
Kardeş sayısı^b				
1 kardeş	28,63±0,41	41,58±0,47	13,44±0,27	83,65±0,88
2 kardeş	29,16±0,35	41,46±0,45	13,69±0,23	84,31±0,76
3 kardeş	27,89±0,36	41,04±0,42	12,98±0,23	81,90±0,74
4 ve üzeri kardeş	27,88±0,32	39,70±0,41	11,84±0,20	79,42±0,71
p	0,025*	0,005*	0,000*	0,000*
Kız kardeş^a				
Var	28,12±0,21	40,87±0,25	12,74±0,14	81,73±0,45
Yok	28,98±0,32	40,67±0,45	13,29±0,23	82,94±0,72
p	0,037*	0,697	0,042*	0,175
Yaşanılan yer^b				
İl	27,84±0,24	40,63±0,29	13,13±0,15	81,60±0,50
İlçe	29,55±0,34	41,93±0,42	12,93±0,24	84,41±0,76
Köy	28,21±0,51	39,77±0,62	11,94±0,33	79,93±1,11
Kasaba/Belde	28,22±0,82	40,02±1,33	11,91±0,56	80,16±2,01
p	0,001*	0,016*	0,003*	0,002*
Öğrenim alanı^b				
Sosyal	28,69±0,25	41,59±0,31	12,54±0,17	82,82±0,58
Fen	27,33±0,34	39,43±0,43	13,44±0,22	80,19±0,68
Sağlık	28,63±0,35	40,78±0,43	12,96±0,23	82,36±0,76
p	0,004*	0,000*	0,006*	0,018*
Anne meslek^b				
Ev hanımı	28,34±0,21	41,68±0,25	12,41±0,14	82,43±0,47
Memur	27,80±0,57	37,64±0,65	13,93±0,32	79,38±1,03
İşçi	28,64±0,55	40,12±0,71	14,50±0,37	83,26±1,18
Emekli	29,68±0,90	36,02±1,38	14,06±0,51	79,76±1,80

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Kadına İlişkin Namus Anlayışları Tutumlarının Dağılımı (n=1518) (devamı)

Sosyodemografik Özellikler	KİNATÖ Ölçeği Alt Boyutları			
	Geleneksel Namus Anlayışı X±SEM	Eşitlikçi Yaklaşım X±SEM	Evlilik Öncesi Cinsellik/ Namus Anlayışı X±SEM	KİNATÖ Toplam X±SEM
Serbest meslek	26,11±0,85	37,91±1,01	13,58±0,46	77,60±1,32
Nitelikli meslek	33,90±2,74	46,60±2,46	15,90±2,09	96,40±6,74
p	0,007*	0,000*	0,000*	0,001*
Ebeveyn tutumu^a				
Baskıcı olmayan ve rahat	28,93±0,26	42,01±0,30	13,22±0,16	84,15±0,54
Baskıcı ve otoriter	27,61±0,24	39,41±0,32	12,48±0,16	79,50±0,53
p	0,000*	0,000*	0,002*	0,000*
İlişki durumu^b				
Flört	28,92±0,35	42,95±0,37	13,73±0,22	85,60±0,70
Nişanlı/sözlü	27,22±0,52	38,25±0,70	13,48±0,31	78,95±1,01
Evli	27,21±0,74	35,84±0,92	14,64±0,38	77,70±1,08
İlişkisi yok	28,35±0,23	40,72±0,30	12,09±0,16	81,16±0,54
p	0,019*	0,000*	0,000*	0,000*

^aIndependent samples t test; ^bOne Way Anova;; α :0.05; *gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetçilik, Kadına İlişkin Namus Anlayışları ve Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

	NKUŞTÖ		KİNATÖ		ÇDCÖ	
	r	p	r	p	r	p
NKUŞTÖ						
KİNATÖ	-0,157	0,000*				
ÇDCÖ	0,116**	0,004*	-0,150	0,000*		

Pearson Correlation test; α :0.05; *Korelasyon istatistiksel olarak anlamlı

Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar puanı azalmaktadır. Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutum puanları arttıkça çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları artmaktadır. Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı puanları atıkça çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları da azalmaktadır (Tablo 4).

Tartışma

Namus odaklı kültürlerde, ailenin onurunu korumak amacıyla kadının cinsel davranışlarını düzen-

lemek erkeğin geleneksel görevi olarak kabul görmekte ve erkeğin ailenin onurunu korumak adına yapılan eylemleri haklı gösterilmeye çalışılmaktadır (16,17). Şöyle ki kadına uygulanan şiddetin ve namus cinayetlerinin gerekçesi çoğu zaman, namusu korumak adına olmakta ve namus kadın ile eşleştirilmektedir (17). Literatürde, namus adına kadınlara uygulanan şiddete ilişkin tutumu yansıtan sınırlı çalışmaya rastlanmıştır (18-20). Çalışmamızda erkek ve evli öğrencilerin namus

adına kadına uygulanan şiddete ilişkin puan ortalamaları daha yüksek bulunmuş ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu bulgu, Kaya ve Turan'ın (2018) sağlık bilimleri fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermekte olup; bu çalışmada yer alan erkek öğrenciler de namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik olumlu tutum içindedirler (19). Topalak ve Yazıcı (2014) tarafından müzik ve resim öğretmen adayı üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmaya göre kadın öğrencilerin namus uğruna kadına uygulanan sözel yada fiziksel şiddete yönelik yaklaşımları daha olumsuzdur (18). Ayrıca çalışmamızda geniş ve parçalanmış ailede yaşayan, annesi çalışan öğrencilerin namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Çalik'ın (2017) akademisyenlerle yaptığı çalışmasında erkek akademisyenlerin, namus adına kadına yönelik şiddete olumlu tutum içinde olmaları, erkeklerin eğitim düzeylerinden ziyade, büyüdüleri sosyo-kültürel yapıdan etkilendiklerini göstermektedir (21). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada; erkek, aileden algılanan sosyal destek düzeyi düşük ve arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi kötü olan, aile içi şiddete maruz kalanların şiddeti kabul etme düzeyleri yüksektir (22). Bu sonuçlar ülkemizde ataerkil yapının kadın ve aile dinamikleri üzerine olan etkisini yansıtmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolü ülkelerin sosyo-kültürel yapıları gereği değişmektedir. Cinsiyet, cinsiyetçiliğin algılanmasında önemli bir faktördür. Yapılan bir araştırma, öğrencilerin genellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin etkisi altında kaldıklarını ortaya koymaktadır (23). Bireyler çelişik duygular içerisinde cinsiyeti düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak algılabilmektedir (5). Çalışmamızda yer alan erkek ve evli öğrencilerin korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliği daha fazladır. Yapılan çalışmalarda da erkeklerde düşmanca cinsiyetçilik, kadın öğrencilerde korumacı cinsiyetçilik daha yüksek düzeydedir (5-7).

Ataerkil toplumlarda namus kavramı kadınlar üzerinden tanımlanmaktadır (24). Yapılan çalışmalar namus anlayışı ile ilgili olarak erkeklerin geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığı içeren bir tutuma,

kadınların ise eşitlikçi tutuma daha yakın durduklarını göstermektedir (10,20,23). Çalışmamızda 4. sınıfta öğrenim gören, kadın, çekirdek aile yapısında, ebeveynleri baskıcı olmayan ve ilişki durumu flört olan öğrenciler kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili olarak eşitlikçi tutuma daha yakındır. Ebelik ve hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada kadın öğrencilerin, anne ve babaları yüksek okul ve üzeri eğitim durumuna sahip olanların eşitlikçi tutuma daha yakın oldukları rapor edilmiştir (10). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada da eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin daha eşitlikçi tutumlar benimsedikleri bulunmuştur (23). Akademisyenlerle yapılan bir çalışmada ise, bir kadının namusunun, babasının ya da erkek kardeşinin sorumluluğunda olmasının oldukça mantıksız olduğu belirtilmiştir (20). Bu bulgular bize namus algısının aile yapısı ve eğitim düzeyi ile yakından ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Şiddetin temelini toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin kalıp yargılar oluşturmaktadır (23). Cinsiyetçilik arttıkça kadına yönelik şiddete tolerans artmaktadır (14,23,25). Çalışmamız bulgularını da çelişik duygulu cinsiyetçilik, kadına ilişkin "namus" anlayışı ile ilgili geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığını içeren tutum arttıkça namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumun arttığını göstererek bu durumu desteklemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışları eşitlikçi tutuma yaklaştıkça namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik olumlu tutum ve çelişik duygulu cinsiyetçilik azalmakta, şiddete yönelik olumlu tutum varlığında kadına ilişkin "namus" anlayışı ile ilgili geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığını içeren tutum ve çelişik duygulu cinsiyetçilik yükselmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda; üniversite öğrencilerinin farkındalıklarını ve bilinç düzeylerini artırmak için eğitim müfredat içeriğine kadına yönelik şiddet, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet gibi konular eklenmeli, bu konularla ilgili konferans, seminer gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Ayrıca ülkemizde konu ile ilgili çalışmaların sınırlı olması nedeni ile farklı örneklem grupları ve farklı değişkenlerle yapılacak çalışmalar literatüre katkı sağlayacaktır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Cumhuriyet Üniversitesi'nden (Karar No: 2017-01/28) alınmıştır.

Hasta Onamı: Yazılı ve sözlü hasta onamı bu çalışmaya katılan öğrencilerden alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – G.D.; Tasarım – G.D., N.K.; Denetleme – G.D., N.K., Ş.E.P.; Kaynaklar – G.D., N.K., Ş.E.P.; Malzemeler – G.D., B.D., E.G.; Analiz ve/veya Yorum – G.D., N.K., B.D., E.G.; Literatür Taraması – G.D., N.K., Ş.E.P.; Yazıyı Yazan - G.D., N.K.; Eleştirel İnceleme – G.D., N.K., Ş.E.P., B.D., E.G.; Diğer – G.D., N.K., Ş.E.P.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Cumhuriyet University (Decision No: 2017-01/28).

Informed Consent: Written and verbal informed consent was obtained from students who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – G.D.; Design – G.D., N.K.; Supervision – G.D., N.K., Ş.E.P.; Resources – G.D., N.K., Ş.E.P.; Materials – G.D., B.D., E.G.; Analysis and/or Interpretation – G.D., N.K., B.D., E.G.; Literature Search – G.D., N.K., Ş.E.P.; Writing Manuscript - G.D., N.K.; Critical Review – G.D., N.K., Ş.E.P., B.D., E.G.; Other – G.D., N.K., Ş.E.P.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Coşkun A, Özdilek R. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa yansımaları ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2012; 9(3): 30-9.
- Üner S. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008.

- World Health Organization (WHO). The World Health Report, Reducing Risks, Promoting Healthy, Geneva, 2002.
- Taşkın L. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. Genişletilmiş 13. Baskı, Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi, 2016.
- Alptekin D. Çelişik duygularda toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sorgusu: Üniversite gençliğinin cinsiyet algısına dair bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2014; 32: 203-11.
- Ayan S. Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Tıp Derg.* 2014; 36: 147-56. [CrossRef]
- Uysal ÇZ, Kalkan M. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişki. *Social Sciences Studies Journal (SS-SJournal)*. 2018; 4(21): 3094-8. [CrossRef]
- Yıldız AN. Kadın cinselliğinin söylemsel inşası ve namus cinayetleri: Şanlıurfa örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Gürsoy E, Özkan HA. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus algısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2014; 5(3): 149-59.
- Kömürcü N, Yıldız H, Tokar E, Karaman ÖE, Koyucu RG, Durmaz A, ve ark. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışları ile ilgili tutumları. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*. 2016; 5: 1-22.
- Tatlılıoğlu K, Küçükköse İ. Türkiye’de kadına yönelik şiddet: nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri. *DÜSBED*. 2015; 7(13): 194-209. [CrossRef]
- Bilgili N, Vural G. Kadına yönelik şiddetin en ağır biçimi: namus cinayetleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2010; 14(1): 66-72.
- Gürsoy E, Arslan H. Üniversite öğrencilerinde Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNA-TÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sağlık ve Toplum Dergisi*. 2011; 21(3): 28-37.
- Işık R, Sakallı-Uğurlu N. Namusa ve namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumlar ölçeklerinin öğrenci örneklemeyle geliştirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*. 2009; 12(24): 16-24.
- Sakallı-Uğurlu N. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2002; 17(49): 47-58.
- Sever A, Yurdakul G. Culture of honor, culture of change: A feminist analysis of honor killings in rural Turkey. *Violence Against Women*. 2001; 7(9): 964-98. [CrossRef]

17. Uğurlu NS, Akbaş G. Namus kültürlerinde namus ve namus adına kadına şiddet: Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*. 2013; 16(32): 76-91.
18. Topalak Şİ, Yazıcı T. Müzik ve resim öğretmeni adaylarının namus adına kadınlara uygulanan şiddete yönelik tutumları (KTÜ Örneği). *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*. 2014; 3(8): 17-29.
19. Kaya N, Turan N. Attitudes toward honor and violence against women for honor in the context of the concept of privacy: A study of students in the Faculty of Health Sciences. *Istanbul University Journal of Communication Sciences*. 2018; 54: 65-84. [\[CrossRef\]](#)
20. Calik KY, Demirbag CB, Bulut HK, Demirdag S. Academician's attitudes towards honor. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2017; 237: 274-80. [\[CrossRef\]](#)
21. Calik KY. Attitudes of Turkish Academics regarding violence against women in the name of honor. *Journal of Interpersonal Violence*. 2017; 33(20): 3232-54. [\[CrossRef\]](#)
22. Karabacak A, Çetinkaya SK. Üniversite öğrencilerinin şiddet kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *EKUAD*. 2015; 1(1): 13-21.
23. Tarhan S, Çetin GH, Ekşioğlu S. Çelişik duygulu cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet ve evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar. *Journal of Human Sciences*. 2017; 14(2): 1894-908. [\[CrossRef\]](#)
24. Kalav A. Namus ve toplumsal cinsiyet. *Mediterranean Journal of Humanities*. 2012; 2: 151-63. [\[CrossRef\]](#)
25. Vaamonde JD, Omar A. Perceptions of organizational justice and ambivalent sexism: The moderating role of individualism-collectivism. *Revista de Psicologia*. 2017; 35(1): 31-60. [\[CrossRef\]](#)